

ANURUS

FUGLE OG NATURLIV I SØNDERJYLLAND

ORNITOLOGISK FORENING
FOR ALS OG SUNDEVED

55. ÅRGANG

2021

NR 3

INDHOLDSFORTEGNELSE

Ny viden om havørne	2
Forord	3
Hjælpsomhed	4
Unger af blishøne og toppet lappedykker	5
GPS sender gav ny viden	6
Fugle og bladsølv	8
Generalforsamling 2021	10
Formandens beretning	11
Indstilling af fotoapparat	12
Danmark fri for fugleinfluenza	17
Rovternen	18
Traner i Søgård mose	20
Mine solsorte	21
Formandens PIP	22
Fotokonkurrencen	23
Opslagstavlen	24
Gæt'n fugl	25
Havens fugleliv i juli	26
Milvus milvus	28
At hjælpe til på en fuglestation	30
OAS aktiviteter	32

Forsidebillede
Buskrørsanger, sydlige Amager 2021
Foto: Henrik Henriksen

Bagsidebillede
Størningsbillede med stekstork
Foto: Per Hansen

NY VIDEN OM HAVØRNE: KOLLEKTIVE OM VINTEREN, SOLISTER OM SOMMEREN

af Jan Skriver

Data fra 18 unge danske havørne med GPS-sendere viser, at rovfuglene har en forkærlighed for fællesskab i deres vinterkvarterer, mens de opholder sig enkeltvis i sommerresidenser, hvor de forbereder sig på voksenlivet.

Se hele artiklen her;
www.dof.dk/om-dof/nyheder?nyhed_id=1993

FORORD

Af Viggo Petersen

Paradoksalt er forordet det sidste jeg skriver og det er til tider en udfordring at finde de rette ord.

For hvordan skal jeg beskrive Panurus så indholdet kommer til sin fyldest? Hvordan binder jeg en tråd gennem indholdet så det virker interessant og vedkommende?

Hvordan får jeg fugletælling i Blåvand og GPS sendere på storke til at enes med en artikel om fotografering. Hvordan får jeg rovtørner, solsorte og glenter gjort interessant for dig som læser.

Dejlige beskrivelser af sommerhaven hos Gunnar og en hjælpende vipstjert hos Verner. Fugle og bladsølv, hvordan hænger det sammen, havørne og traner, referater og PIP, fotokonkurrence og Gæt'n fugl.

Det er slet ikke let at være redaktør

Det letteste for mig er nok, at du læser dette nummer af Panurus.

Endelig kan du blive klog på foreningens aktiviteter sidst i bladet. Og på opslags-tavlen vil OAS gerne reklamere for et foredrag på smukke Klægagergård om fugle i Danmark gennem de sidste 200 år.

Derude hvor det hele sker er rovfugle-trækket så småt begyndt i form af træ-kend hvepsevåger. Om kort tid komme musvåger, spurvehøge, glenter og fiske-ørne hen over landet fra Skandinavien. Vadehave bliver fyldt med sultne vade- og andefugle. Havørnene ser sig sultne på rastende gæs.

Når næste Panurus udkommer er det vinter og der en helt anden fuglefauna. Flokke af finker i skoven, lappedykkere på søer og fjorde og sultne fugle ved foderbrættet.

Hold op der bliver meget at skrive om....

Annonce

Redekasser & Foderhuse

Kig ind på hjemmesiden for typer og priser.

Afhent på mit værksted, eller jeg sender.

Specielle kasser fremstilles gerne efter ønske.

Hans Erik Lock, Aubækvigvej 2, 6200 Aabenraa
tlf. 7462 2203, mobil 2224 5287, mail lock1@live.dk

www.Redekassebyggeren.dk

HJÆLPSOMHED

Af Verner Sørensen

I 2017 havde en grå fluesnapper bygget rede oven på en projektør på vores garage. Det gav ingen unger, da æggene desværre var golde. De efterfølgende år så vi ingen fluesnapper, men jeg havde lagt mærke til en artikel i PANURUS af Gunnar Andersen. Derfor gik jeg på jagt efter en kanarifuglere-deskål. Det lykkedes i foråret 2020, og en uge efter opsætning oven på projektøren, var der gang i redebygning af den grå fluesnapper.

Alt forløb godt og vi observerede livet i reden gennem teleskop, da ungerne var ved

at være store. Vi har altid ynglende hvid vipstjert i huset.

Noget overrasket blev vi, da der i 2 dage blev fodret fluesnapperunger, både af forældrene og af den hvide vipstjert. Fluesnapperne fodrede fra højre side af redeskålen og vipstjerten fra venstre side. Den hvide vipstjert fik også egne unger på vingerne i 2020.

I 2021 har begge arter igen haft ynglesucces, men da har fluesnapperne tilsyneladende selv måttet tage slæbet.

UNGER AF BLISHØNE OG TOPPET LAPPEDYKKER

Af Kaj Abildgaard

På DOF Sønderjyllands generalforsamling d. 29. aug. faldt snakken om manglende unger af blishøns og toppet lappedykkere i stort set alle sønderjyske søer. Ved begge arter undrede man sig over ikke at have set så mange unger som normalt.

Et opslag på DOF basen for indeværende år viser

Blishøne:

pul. 8 indberetninger med ialt 20 unger
juv. 8 indberetninger med ialt 50 unger

Toppet lappedykker:

pul. 3 indb. med 8 ialt unger
juv. 3 indb. med ialt 7 unger

Det er meget sløje tal.

Man kan så begynde at tænke på, hvad grunden kan være?

Er det manglende indberetninger af unger? Flere gange er der indberettet stort tal for ynglende fugle uden at der er indberettet unger.

En anden grund kunne være prædation, hvor ræve, mårhunde eller mink kunne være på spil.

Noter voksne fugle og unger særskilt, når du indberetter i DOF-basen. På den måde kan der lettere dannes et overblik.

*Toppet lappedykker med unger
Arkivbillede*

GPS-SENDER GAV NY VIDEN

Af Lars Peter Hansen

Den 5. juli var jeg en af de spændte tilskuere på gårdspladsen ved Smedager storkereden, hvor der var planlagt montering af en GPS-sender på den kraftigste af de to storkeunger. To uger tidligere havde en storkeunge på Sjælland – som den første i Danmark – fået monteret en lignende sender med held. Begge storkeunger blev forsigtigt båret ned fra reden efter Tinglev Frivillige Brandværn havde etableret en stige derop. Da ungerne var blevet vejret, valgte professor Michael Kaatz at sætte GPS'en på den tungeste (4,3 kg) – og i løbet af godt en halv time var udstyret tilpasset en stork i den størrelse – og lignede nærmest en lille rygsæk med små antenner.

Under hele proceduren lå ungen helt stille. Den tyske professor demonstrerede stor rutine i GPS-påsætning, da han har foretaget op imod 500 af disse. GPS-projektet er et samarbejde mellem foreningen Storkene.dk og Ringmærkningscentralen på SNM, Københavns Universitet.

Nogle dage senere kunne GPS-signalet følges på App'en Animal Tracker – og på Storke-TV kunne man overbevise sig om, at GPS'en ikke generede Zeneca, som den i mellemtiden var navngivet.

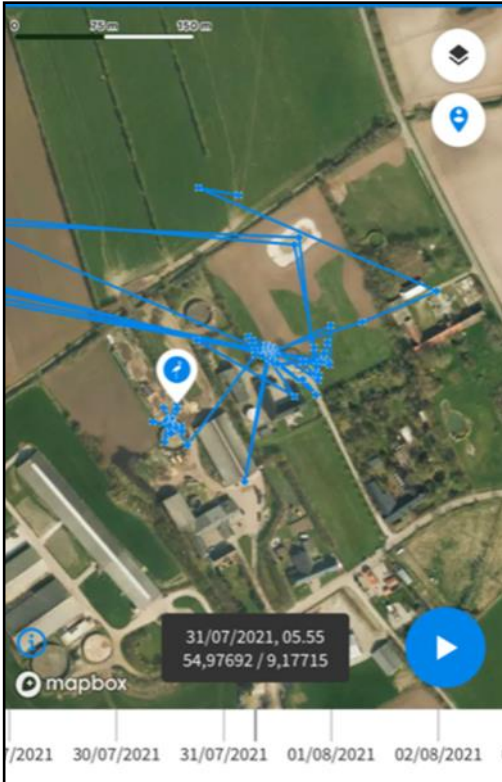
Spændende nu at kunne følge storkens position med angivelser time for time – **hvilken rute ville den mon tage syd-**

Michael Kaatz bærer forsigtigt den GPS-mærkede storkeunge (siden navngivet **Zeneca**) tilbage til reden – Mogens Lange Petersen har søsteren (**Astra**) under den grønne pose. Senderen vejer 43 gram
Foto: Lars Peter Hansen

over til efteråret?? En kendt sag er det jo, at det første træk sydover er det mest risikable for unge storke.

Kun godt 3 uger efter den spændende dag i Smedager kom imidlertid meldingen om, at begge unger fra Smedager var fundet døde i en gylletank tæt ved reden. GPS-senderens sidste position var i gylletanken ca. 150 m fra reden, hvilket fremgår af satellitkortet herunder.

Denne triste melding medførte, at storkeforeningen siden har været i dialog med landmændene og argumenteret for overdækning af åbne gylletanke nær storke-reder – men udgangspunkt i denne **nye vigtige viden**.

Tre storkeunger i det sønderjyske (2 fra Broderup og 1 fra Rens) er efterfølgende blevet udstyret med GPS-sendere – og Smedager GPS'en er efter rensning sat på og genbrugt til en af de to unger fra

Broderup og kan nu følges på Animal Tracker. Det ser ud til, at den fungerer fint, og ungen har taget sin første tur ud i terrænet.

Når Panurus udkommer forventes det, at man vil kunne følge alle fire danske GPS-mærkede storkeunger på Animal Tracker. Aktuelt kan man følge to storke, hhv Michaela (1E41) fra Gundsølle – og Broderup storken, som inden en planlagt omkodning af GPS'en indtil videre stadig bærer navnet "Smedager 21(1E43)tag 8710. Dens nye navn bliver Broderup 1. Jess Frederiksen, formand for Storkene.dk oplyser, at de to sidste sendere (1E45, Broderup 2) og (1E49, Rens) vil blive aktiveret inden længe.

Så derfor **installer App'en Animal Tracker** og få ny viden om bl. a. storkes migration (182 GPS-mærkede storke) og andre GPS-mærkede dyr. Under mærket "News" kan således læses om en GPS-mærket tysk stork, som for et år siden blev reddet ud fra en ventilations skorsten Schweiz, da man blev opmærksom på et vedvarende signal fra denne usædvanlige biotop.

Der er meget mere information at hente på www.storkene.dk, hvor artiklen "**Videnskabelig stalking af storke**" fra juli 2021 er relevant læsning.

FUGLE OG BLADSØLV

Af Jan Esmann Spliid

Min barndoms Vejle begyndte interessen for naturen. Med skov og fjord ganske nær var der lagt op til mange gode fugleoplevelser.

En ungdom med to års ophold i Australien fik mine øjne op for de fantastiske farverige fugle, som dette kontinent bød på.

Ungdommen blev til det voksne liv og i årene på min gård på Mors, fik fuglene en stadig større plads i mit hjerte.

Hvert forår ventede vi utålmodigt på de første stær imedens stor flokke af gæs trak i nordvestlig retning over vore jorde. Glæden var stor, når de første svaler slog et smut ind omkring vognporten, for at se om deres reder stadig var der.

Det var de...

Solsorte og bogfinker yngede i buskene, og de mange mejsekasser var altid tæt besatte.

Skønt stærerne havde masser af redekasser, sket det indimellem, at de bosatte sig i en af mejsekasserne og med mas pressede sig ud og ind.

Den fineste gærdesmutte sad i lange perioder 10 meter oppe på staldtagets rygning og sang med den mest forunderlige stemme. Tænk at være så lille og så alligevel kunne fylde hele gården med lyd. En dag byggede den en fin rede af mos i en gammel hyld, og det resulterede i en skøn flok humlebistore unger, som puslede rundt.

Når efteråret bed sig fast, gik stærerne rundt mellem vores år på engen og snupede i intens konkurrence med hønsene alt, hvad der var af orm og insekter. Hyldebærrerne blev ryddet på rekordtid med

purpurfarvede "hilsener" ned af de hvidkalkede bygninger.

Når mørket faldt på, samledes de sammen med tusinder af tilstrømmende stærer og efter højlydte diskussioner, fandt hver sin plads på de gamle telefonledninger, som vi fik overbevist kommunen om at lade stå, da kablerne skulle i jorden.

Om vinteren var foderbrættet og græsset under fyldt med bl.a. dompap, stillids, bogfinke, spætmejsje, spætte, sjagger, fasan og mange fere.

Jeg underviste i gamle malerteknikker som marmorering, ådring (*at male træ så det ligner årringe fra forskellige træsorter, red.*) og forgyldning. Her opstod lysten til at arbejde med ægte bladsølv.

I mange år forsøgte jeg mig med diverse fremgangsmåder, indtil det lykkedes mig at frembringe smukke farver. Nu blev det de polycrome (*mangefarvede*) sølvbilleder, der udkonkurrerede akvarel- og oliemalerierne.

De mange strandenge ved Limfjorden samt plantagerne på Mors og i Thy gav i

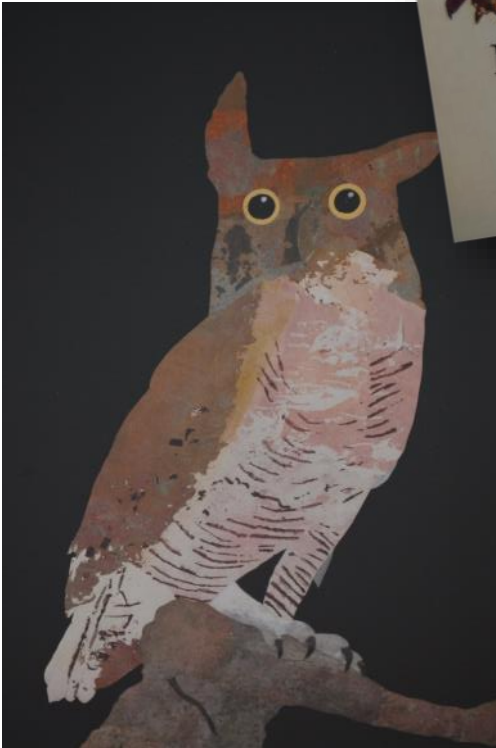

overflod ideer til fuglemotiver. Bl.a. havørn, kobbersnepe og diverse ugler.

I 2006 blev gården skiftet ud med en bolig i Sønderborg og på tagterrassen får jeg besøg af musvitter, blåmejser, rødhals, gærdesmutte, solsolt, tyrkerduer, ringduer, alliker og råger.

Når jeg bevæger mig ud i den skønne sønderjyske natur eller søger mod det vindblæste vadehav, får jeg nye ideer til mine sølvbillede. Nogle er naturtro mens andre er mere kunstnerisk fortolket.

Den smukke isfugl og den årvågne duehøg er blandt de fugle, der senest er dukket op i mit sølvunivers.

OAS GENERALFORSAMLING 2021

REFERAT AF GENERALFORSAMLING VED PREBEN JENSEN

Generalforsamlingen blev indledt kl. 15.00 i Knøs Gård, Høruphav.

Formanden Kaj Abildgaard bød de 18 medlemmer velkommen og foreslog Hans Christian Jensen som dirigent. Da der ikke var andre forslag, blev Hans Christian valgt. Dirigenten startede med at bede forsamlingen acceptere, at generalforsamlingen ikke blev afholdt rettidigt på grund af Covid 19, og at den hermed var lovlig. Ingen indvendinger. Herefter gav han ordet til formanden.

Formandens beretning blev godkendt (*se næste side*)

Regnskabet blev forelagt og godkendt med et overskud på 11.112 kr. og en egenkapital på 20.440 kr.

Kontingentet blev vedtaget som uændret 150 kr. pr. år.

Valg til bestyrelse

Dirigenten konstaterede at Viggo Petersen, Preben Jensen, Lars Peter Hansen og Per Berthing var på valg, og at alle 4 modtog genvalg til bestyrelsen. Da der ikke var nogen modkandidater, blev alle 4 genvalgt. Herefter blev Else Dupont spurgt, om hun genopstillede som suppleant, hvilket hun bekræftede. Margit Berthelsen meldte sig som ny kandidat. Begge blev valgt.

Valg af 2 revisorer til revision af regnskab:

Hans J. Leth Hansen og Klaus Bo Jensen blev genvalgt.

Eventuelt:

Flere emner blev bragt frem

Køb af ny printer til ca. kr.2.000 til redaktøren af Panurus som nævnt i formandens beretning samt et nyt kamera i prisklassen kr.1.000 til kr.2.000 til undersøgelse af skalleslugerkasserne. Begge er godkendt af bestyrelsen.

Ønske om foreningsmøder om fugle og foto samt møde med foredragsholder

Ønske om at busture (gåsetur m.v.) bliver genoptaget

Ønske om nye ture – f.eks. Bøjden Nor og meget tidlig morgenture.

Diskussion om byens erklæring af krig mod måger

Opfordring til medlemmerne om at fremkomme med nye turforslag til evt. udskiftning af nogle af de traditionelle.

Opfordring til at undgå ture, som falder indenfor nogle medlemmers arbejdstid

FORMANDENS BERETNING

VED KAJ ABILDGAARD

Så nåede vi endelig så langt, at vi kan samles og afholde generalforsamling. Stadig lidt Corona forskrækket, har vi valgt at holde det i stedets største lokale.

Vores forening er inde i et meget stabilt forløb. Vi har i øjeblikket 217 betalende medlemmer + 21 ægtefæller. I 2020 kom der 21 nye medlemmer og ind til nu er der kommet 13. Modsat er der ophørt 3 medlemskaber pga. dødsfald eller andet.

Økonomisk går det også rigtig godt. Vi måtte bl.a. sidste år pga. Corona aflyse 2 bus-ture. Herved sparede vi kr.6.000. Viggo har som redaktør af Panurus søgt om kr.2.000 til ny printer. Bevilget.

Bestyrelsen er meget velfungerende og arbejder godt sammen. Arbejdet i foreningen er godt fordelt, så alle har deres opgaver, som de udfører godt.

Vores turprogram vokser stille og roligt. I 2020 havde vi programsat 31 ture. Heraf blev 5 aflyst pga. Corona. I år har vi 34 ture på programmet. Heraf er 2 blevet aflyst også pga. Corona. På flere af vores ture har vi måtte sætte ekstra turløber ind, således at vores hold ikke oversteg de tilladte 10 deltagere.

Mange af de aktiviteter, som vi plejer at deltage i med vores telt, har været aflyst pga. Corona. Det gælder Kulturnatten, naturvidenskabsfestival på Alsion, Naturens dag på Universe og arrangement på Kær Vestermark sammen med kommunens naturvejledere.

Yderligere har vi deltaget i møder med naturstyrelsen.

For at få forbedret naturen i Sønderborg kommune er vi gået med i en gruppe sammen med naturfredningsforeningen i Sønderborg, DOF Sønderjylland og Storkelauget i Augustenborg. Her deltager de 4 foreningers formænd. Der har været holdt møde både med borgmesteren og en gruppe fra kommunens naturafdeling. Sidstnævnte omkring Vild med vilje. Morten Ringive har været meget aktiv i gruppen og har sammen med os holdt et møde med byrådspolitikere og medlemmer af politiske

foreninger. Ca. 15 deltog.

Vores medlemsblad Panurus kommer tro-ligt med de planlagte 4 numre. Det er hidtil lykkedes at skaffe stof til bladet. Vi må dog stadig opfordre jer til at skrive små eller større artikler. Det kunne være om ens yndlingsart, en arts frem-eller tilbagegang, en arts ynglesteder (fiskehejre, tårnfalk, slørugle), mit bedste obs. sted, en lokalitetsbeskrivelse. Mulighederne er mange.

Optællingen af rederne for stor skallesluger gav ved sidste optælling 23 ynglende.

Den sønderjyske lokalitet med biædere har været ubenyttet. De får chancen igen næste år.

Vores lokale ørnepar har været stabil, og der har været ynglesucces. Preben har helt styr på de 10 sønderjyske reder, hvor der i alt er kommet 10 unger.

Ødelæggelse af mursejlernes reder ved slottet har været behandlet. Slotsforvaltningen har været kontakttet. Det undersøges, om man i stedet kan opsætte redekasser.

Fremadrettet

Den 4. sept. skal der være indvielse af Naturspark Nordals. Til trods for, at man ikke ville have os med styregruppen deroppe, er vi sammen med DOF blevet inviteret. Vi er blevet enige med DOF om, at vi her arrangerer en gåtur.

Arbejdet med oplysning om vores natur vil blive gentaget i sept. måned.

De sædvanlige deltagelse på stande vil vi fortsætte med. Standenes deltagere har været begejstret for disse arrangementer og vil gerne deltage igen. Vi kunne dog godt bruge et par deltagere mere. Det behøver ikke at være fra bestyrelsen.

Efter sommerferien skal vi til at gennemgå redekasserne til skalleslugerne. Nogle er gået i stykker eller faldet ned. Andre skal have generende grene klippet væk. Her må I også gerne melde jer, hvis I vil deltage.

Vi kunne godt bruge nogle lidt mere adrætte end os gamle.

INDSTILLING AF FOTOAPPARAT

Af Per Hansen - Foto: Per Hansen

For mange år siden fik jeg lyst til at fotografere rovfugle.

I starten foregik det med et kamera, hvor det var indstillet på "auto", det grønne ikon på programvælgeren som findes på alle kameraer uanset pris.

Resultaterne var beskedne, billederne uskarpe, farverne forkerte men frustrationerne til gengæld store. Dog, spændende var det, især da jeg på et tidspunkt lånte en nedlagt spejderhytte af en privat skovvej og brugte den som mit første fotosted.

(Det vil jeg gerne skrive lidt mere om til næste nummer af Panurus!)

Jeg anede ikke, at jeg havde bevæget mig ind i det felt, der er det sværeste indenfor fotografi overhovedet: Fugle. Interessen forblev uændret, og da jeg på et tidspunkt "så lyset" og interessen stadig var intakt, tog jeg springet. Spejlreflekskamera. For at få skarpe billeder af fugle i flugt kræver det et lynhurtigt kamera, der kan tage en masse billeder hurtigt efter hinanden i den opløsning der kaldes RAW. Kameraet er ikke billigt som sådan. Priserne er dog faldet lidt sidenhen, samtidig med at kvaliteten er blevet meget meget bedre.

Teknik har aldrig interesseret mig, men jeg tog et weekendkursus hos en fotograf.

Da jeg ankom til kurset, anede jeg ikke noget om ISO, blænde eller hvidbalance, mens lukketid i min optik havde noget med Brugsen at gøre. Da kurset var slut, erstattede jeg tilfældig drejning på hjulene, med en klar viden om effekten af handlingen. Resultaterne gik fra at være dårlige, forbi det pinligt ringe, til at være fine. Nu vidste jeg hvad knapperne betød. Det er den viden jeg gerne vil dele med jer i denne artikel.

Kan jeg lære det her, kan alle, for som sagt, teknikinteresse har jeg ikke, jeg er til naturen. På kurset fortalte fotografen os alle, at der er to mærker man kan vælge imellem til fuglefoto. Canon og Nikon. Jeg gloede lidt på mit Olympus til 17.000 kr.... Processoren er for lille, forklarede han, men jeg tøvede med udskiftning for 17.000 kr. er jo dog en slat

penge. En weekend var konen og jeg på fugletur ved Vest Stadil fjord, og der var vi tre mand der fotograferede en fiskeørn et stykke væk. Finn viste mig det billede han lige havde taget. Et tryk på knappen, så var fuglen trukket frem så alle detaljer stod skarpt.

Mit "billede" lignede noget til den i forvejen bugnende skrotkasse.

Fotografen på kurset havde ret!

Nogle gange hader jeg fotografer der har ret...

I bilen på vejen hjem kiggede jeg konen dybt i øjnene. (Blikket var mere egnet til kamp end kærlighed)

Sådan et "apparat" vil jeg også have. Svar: "Hvad koster det??"

Mit svar: "Aner det ikke!"

Canon 7D og et 100-400 mm objektiv til 26.000 kr. i alt. Det hjalp dog noget at jeg kunne sælge mit Olympus for 9000 kr. (Købsprisen var allerede glemt!) Nogen tid efter mødte jeg igen Finn ved Vest Stadil fjord og viste ham glædestrålende mit nye kamera. Han smilede lidt skævt, "joh ser du, jeg har skiftet til Nikon, som har en anelse bedre farvetegning, om end Canon dog fokuserer lidt hurtigere" En hurtig gennemregning i hovedet viser, at jeg ikke er den, der har tabt mest på et kameraskifte nogensinde.

Stor trøst!

Det er 11 år siden og da jeg her i foråret syntes, at jeg ville udskifte kamerahuset, har jeg nu købt Canon 90D til ca. 10.000 kr. Det er designet til fuglefoto, 10 billeder i sekundet og lynhurtig fokusering. I dag ville jeg vælge Nikon fra starten af, men objektiver til Canon passer kun til Canon uanset brug af rørtang!

Der er ikke forskel på kvaliteten, men Nikon er ca 15% billigere. For at forstå hvordan man indstiller sådan et apparat, og dermed får fuld glæde af det skal man have styr på nogle grundlæggende begreber. De begreber er ens for alle kameraer, knapperne og hjulene sidder bare anderledes og hedder i øvrigt noget forskelligt fra Canon til Nikon. Men principperne, de er ens...

Nu til det kedelige!

FOTOTEKNIK!

De tre begreber, blænde, lukketid og ISO er forbundne "kar" på den måde, at skruer man op for det ene, skruer man samtidigt ned for det andet, eller forringer billedkvaliteten.

For at få det perfekte billede i enhver situation er det de tre ting jeg først indstiller.

Blænde/dybdeskarphed er to ord der betyder det samme! På hjulet til venstre, sidder programvælgeren. Jeg bruger programmet M der betyder manuelt. Jeg vælger nu alting selv for at få så optimalt et billede som muligt. Blænden er angivet af et tal fra f.eks. 4.5-22. Det justerer man på et af hjulene typisk det der sidder bag på kameraet

Lavt tal giver automatisk en hurtigere lukketid og slører baggrunden. Det bruger man f.eks. til sport, fugle, eller børn der leger. Her går det hurtigt, og man kan "fryse" bevægelserne. (skarpe billeder). Høje tal bruger man til landskab, hvor hele horisonten skal være skarp.

Man er aldrig rigtig tæt på fugle, og dermed kan man ikke på billedet se om blænden står på 5.6 eller 20.

En fugl der flyver kræver en hurtig lukketid,

Gærdesmutte

2000-3000 dele af et sekund er ønskeligt. Det er så hurtigt en lukketid at en eger på en cykel i fart er fastfrosset.

Lukketiden indstilles på et andet hjul på kamerahuset end blændehjulet. For at få en så hurtig en lukketid skal ISO sættes højt op. ISO betyder lysfølsomhed.

På mit 11 år gamle kamera kunne jeg kun sætte ISO op til ISO 400 da en højere ISO-værdi ville betyde "gryned" billeder. ISO 100-200 bruger jeg til makrobilleder, for derved kan man se enkeltheder på billen/myren skarpt ved efterbehandling i fotoshop. Ved ISO 400 får man fine billeder af fugle, hvor man ikke skal se så fine detaljer, men nu med en højere lukketid til følge. Ved svag belysning havde det gamle kamerahus den svagheit, at man i de tilfælde ikke kunne få den høje lukketid, der er nødvendig. Resultatet var uskarpe billeder.

Mit nye kamerahus står tit på ISO 1000. Det er udviklingen. Jo bedre kamerahus jo højere ISO kan man bruge uden at forringe billedkvaliteten.

En så høj ISO betyder, at jeg nu kan tage skarpe billeder af fugle også i mørkt vejr, tåge eller regn. 10 års teknisk udvikling...

En kirke, landskab eller havudsigt med skyer.

Her vil jeg bruge en dybdeskarphed/blænde for at få både kirkedør og korset øverst oppe i tårnet skarpe samtidig.

Ved solskin/klart vejr er ISO 200-400 det rigtige valg. Når jeg drejer på hjulet og sætter blænden på 8-12 sætter jeg samtidig lukketiden ned fra f.eks. 800/sek. til f.eks. 250/sek. (Det sker automatisk når jeg manuelt flytter lysmåleren hen til midten på et 3. hjul, = neutral på lysmålerstregen). Det er en rigtig hurtig lukketid for kirken står jo stille. Selv en lukketid på 100/sek. er lynhurtig. Kommer lukketiden ned på 50/sek. skal man bruge stativ for at undgå rystede billeder. Det sker aldrig i dagslys, men tit i dunkel belysning.

Uden stativ vil jeg i det tilfælde vælge ISO fra 200 til 400. Hermed øges lukketiden til f.eks. 250/sek. og billedet bliver ikke rystet, men skarpt! En lukketid på 60/sek. eller mindre kræver stativ.

Fugle:

En fugl, siddende eller flyvende, det er lige gyldigt! Det er objektivet der bestemmer den nedre værdi.

Kan man samtidig øge ISO fra 400 til 1000 betyder det i mange tilfælde at lukketiden øges fra 850/sek. til f.eks. 5000/sek. Det betyder knivskarpe billeder når vi taler fuglefoto. 3000-5000/sek. fastfryser alt og efterlader et skarpt billede.

Fuglefotografer drejer programvælgeren så den står på M eller S (Shutter). Sætter man den på S skruer kameraet selv automatisk ned for blænden, og sætter lysmåleren kor-

Mandarinand, han

rekt fordi programmet vil have så hurtig en lukketid som muligt!

Begge metoder bruges af professionelle fotografer. Man vælger selv. Nogle bruger S. Jeg bruger M. Altid og til alt. Jeg vil indstille kameraet så nøjagtigt som muligt for at opnå den tilfredsstillende det giver at tage det perfekte billede.

(S betyder lukketid. Der er også på programvælgerhjulet en blændeprioritet. Det hedder noget forskelligt fra Nikon til Canon)

Med alt dette på plads får man uskarpe billeder af flyvende fugl!!

Det skyldes at kameraet ydermere skal indstilles til continius eller all servo!

På Canon hedder det all servo, på Nikon hedder det noget med continius.

Normalt trykker man udløserknappen halvt ned, kameraet stiller skarpt, og når man derefter trykker udløserknappen i bund efter et sekund, tager den et skarpt billede.

Man skal indstille kameraet på seriebillede når det gælder fugle. Så får man 7-10 skarpe billeder i sekundet i stedet for et hvor fuglen måske har lukket øjnene! Alle disse ting kan dog kun udføres med et spejlrefleks kamera. Det sidste nye er spejlfrie kameraer, men dem ved jeg ikke noget om. Som sagt, mig og teknik.

Lysmåleren kan indstilles på spotmåling eller centervægtet.

Ved kirker eller landskab bruger jeg centervægtet fordi den dermed måler et gennemsnit af lyset på kirken, himlen, den mørke dør og det grønne træ (det

Dværgryle

hele). Det virker rigtigt når man ser på billedet bagefter.

På fugleture sætter jeg den altid på spotmåling. Altid. Den måler nu kun 2% af det jeg stiller skarpt på nemlig fuglen!

Hvorfor måle lyset på himlen, når det er steppehøgen man skal fotografere???

Autofokuspunkter:

Ved siddende fugl bruger jeg enkeltpunktfokus for så er det let at ramme fuglens øje. Punktet skal bare ramme fuglen i øjet!

Ved relativt langsomt flyvende fugle bruger jeg 9 punkt AF for så er det lettere at fange fuglen end med enkeltpunkt og muligheden for at ramme plet er større. Pletten er fuglens øje! Ved svaler, viber, og andre lynhurtige fugle bruger jeg den AF, hvor hele skærmen er dækket af punkter.

Bruger jeg den derimod i tilfældet, hvor en lille fugl sidder i busken, fanger jeg den ene gren efter den anden, mens fuglen bliver uskarp. Er fuglen spottet inde i midten af en busk, sættes objektivet på manuel fokusering. Man drejer på objektivet indtil fuglen er skarp, nu ignorerer kameraet alle grene og har kun fokus på fuglen. Det kræver dog stativ for at holde kameraet i ro.

Knappen "MF" sidder på objektivet.

Øv dig inden fugleturen hjemme i lænestolen på alle disse ting. Når man er på jagt efter en flyvende fugl, og man pludselig ser en lille sjældenhed siddende på en gren, er det rart at fingrene ved hvad de skal, for når adrenalin-pumpen pumper i kroppen, er det et dårligt tidspunkt at nærlæse manualen!

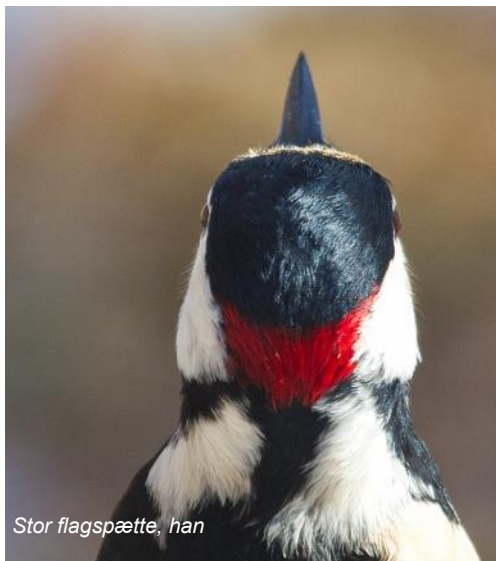
Jeg øvede mig når reklamerne kom under fodboldkampene, og nu er det lige så naturligt som at skifte gear i bilen.

(Jeg øver dog stadig når Lars Løkke dukker op på fjernsynsskærmen.)

I modlys skruer man lysmåleren op så billedet bliver overbelyst! (ligesom man kniber øjnene sammen med solen imod sig) derefter tages et billede. Ser det for mørkt ud, skruer man lysmåleren op og nedsætter dermed lukketiden. Kommer den under 1500/sek. skruer jeg op for ISOEN for fortsat at beholde en høj lukketid.

Er billedet for lyst skruer jeg hjulet den modsatte vej og får ovenikøbet dermed en hurtigere lukketid, og det betyder at jeg altid ved om billedet er taget optimalt.

Jeg ser straks på billedet om det er for lyst

Stor flagspætte, han

eller for mørkt. Jeg forsøger altid at have solen fra ryggen eller siden. Det giver klart de bedste billeder.

Fotoshop er asocialt! Jo bedre billedet er taget, jo mere kan man bearbejde det hjemme. Uskarpe billeder kan man derimod ikke gøre skarpe.

Hvidbalance: Den skal altid stå på AUTO. Rør den ikke! Mine første billeder af en skade havde nogenlunde samme farve som en papegøje, fordi jeg ville prøve mig lidt frem i menuen!

Billedkvalitet: Skal altid stå på den store JPG eller RAW. RAW indeholder 10 gange så mange data som den store JPG, men fylder kun en tredjedel på bundkortet.

Spar ikke penge på bundkortet (hukommelseskortet). Prisforskellen er 2-300 kr., men et lynhurtigt kort med masser af plads er helt nødvendigt for at få det optimale ud af kameraet! Køber man 2 af dem er der plads til feriebillederne så undgår man at tage en bærbar med på ferie. Reservekortet er også rart at have med hvis det ene kort går i sort. Det sker.

Alt det her lyder teknisk, og jeg har altid hadet det tekniske. Jeg vil være i naturen, men det perfekte skud opnås altså kun ved rigtig indstilling af det rigtige kamera.

Jeg mener at fotoudstyr skal købes hos fotohandleren. Det koster måske 1000 kr mere end på nettet, men derefter er man i stand til at gå ned og spørge om råd. Han vil spørge

ind til hvad man vil fotografere og derefter vejlede. Hellere det end at gå i årevis uden at få fuld valuta for den relativt store investering det kræver at tage de gode billeder.

De tekniske ting der her er beskrevet, gælder for fotoudstyr der kan erhverves for ca. 18.000, kr. Køber man et hus med objektiv til f.eks. 4000.-6000. kr. har jeg ikke set noget der kan tage de billeder jeg går efter. Man kan tage et dokumentationsbillede, men den måde at indstille det på som jeg har beskrevet her virker ikke. Et kompaktkamera har for lille en censor og vil derfor kun berede skuffelser hvis hensigten er at tage et skarpt billede af flyvende fugl.

Men det vejer og fylder meget mindre. Stor fordel.

Jeg har selv købt 3 forskellige af slagsen plus et spejlreflexkamera før jeg ramte rigtigt så jeg har en vis erfaring. Mit første kamera kostede 1000.kr i Føtex og forventningerne var urealistisk høje i forhold til hensigten. Det tog dog fine billeder af landskab.

Fuglefoto er den sværeste disciplin indenfor foto overhovedet og det kræver altså godt og dyrt udstyr, hvis hensigten er skarpe billeder af flyvende fugl.

OAS er som jeg ser det, præget af mennesker, som ved rigtig meget om fugle og ønsker at dokumentere det de ser i felten. Et skarpt billede i den sammenhæng kan være guld værd, for tit er det jo meget små nuancer der adskiller de forskellige fugle fra hinanden. Hvis man hiver 18.000 ud af budgettet kan man købe et Nikon spejlrefleks kamera, som tager imponerende billeder. Men. Selvom det er blevet lettere vægtmæssigt end det har været, vejer og fylder det jo stadig nogle kg. Hvis man står det samme sted, kan det lade sig gøre, men en gåtur bliver ødelagt af for megen dødvægt. Når konen og jeg går ture er det min håndkikkert jeg foretrækker. Derimod er det tunge grej glimrende egnet til bilturen i marsken. En pose ris i vinduesrammen som kameraet hviler på er det gammelkendte fif som fungerer fantastisk fordi bilen samtidig optræder i rollen som fugleskjul.

Nu drager jeg op til den sibiriske steppehøj af nordligt tilsnit!

Jeg sætter blænden lavt, ISO'en højt og en lukketid der får Lucky Luke til at ligne en syg snegl!

Tak for jeres tålmodighed.

Musvage

DANMARK ER IGEN FRI FOR FUGLEINFLUENZA

Efter en måned uden udbrud af fugleinfluenza, har den danske produktion af høns, gæs og kalkuner igen status som fri for den frygtede fjerkræsygdom.

Danmark har netop generhvervet sin status i den internationale dyresundhedsorganisation OIE, som et land uden fugleinfluenza. Det sker fordi der i en måned ikke har været udbrud af fugleinfluenza i danske fjerkræbesætninger.

Tilbage i efteråret blev dansk fjerkræproduktion ramt af det, der skulle vise sig at være det største udbrud af fugleinfluenza nogensinde. Senest fandt Fødevarestyrelsen i begyndelsen af juli fugleinfluenza i en besætning ved Sønderborg med knap 40.000 høns. I alt er 16 besætninger blevet ramt siden november, og knap 200.000 fjerkræ er blevet aflivet.

'Det er både økonomisk og dyrevelfærdsmæssigt tungt, når sygdommen slår ned i en fjerkræbesætning. Dyrene lider indtil de bliver aflivet, og eksporten til flere lande uden for EU lukker med kort varsel. Derfor er det over-

ordentlig glædeligt, at Danmark nu igen kan erklæres fri for fugleinfluenza', forklarer sektionsleder og dyrlæge i Fødevarestyrelsen, Signe Balslev.

Hun understreger, at faren for, at fugleinfluenzaen igen rammer Danmark, langt fra er overstået. 'Vi nærmer os efterårets fugletræk, og dermed igen en øget risiko. Derfor opfordrer Fødevarestyrelsen fortsat alle ejere af besætninger med fugle og fjerkræ til at have særligt fokus på undgå at bringe smitte med ind til deres dyr. Det betyder bl.a., at man skal sørge for at al fodring og vanding af fjerkræ sker indendørs eller under fast tag, for at forhindre, at vilde fugle kommer i kontakt med foder og vand', forklarer Signe Balslev.

Pressemeddelelse,
Publiceret: 10. august 2021

**Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri**
Fødevarestyrelsen

D EN KULØRTE PRESSE HAR TIDLIGERE BERETTET OM VANVIDSKØRSEL VED KONGEHUSET.

Nu er det galt igen. Vores vakse fotograf Lars Peter, var ude med kameraet, fordi han er bagud i fotokonkurrencen.

I Gråsten Slotshave fangede han denne dramatiske situation, hvor slotsrobotten i ren vanvidskørsel jagtede de kongelige svaner, som var nødsaget til at søge tilflugt i Slotssøen, for at undgå påkørsel. Mor var sur, far lidt mere cool.

ROVTERNEN

Af Hanne & Jens Eriksen

Rovterner
Foto: Hanne og Jens Eriksen

En terne i flugt, elegant, hurtig og utrolig adræt, kan bringe et smil frem hos mange, når den bevæger sig langs vore smukke kyster eller hen over en sø. Ofte henleder fuglen opmærksomheden på sig selv ved sit gennemtrængende kald, og spændende er det selvfølgelig at kunne kende den ene art fra den anden, både på udseende og på lyd.

I sidste nummer af *Panurus* gav Kaj Abildgaard en fin oversigt over de danske ternere. De fleste ternere er små til mellemstore, men en enkelt art skiller sig ud, nemlig rovterneren, der er verdens største terne. Den er stor og kraftig og kan med sin mere direkte flugt ved første øjekast endda blive antaget for en måge. Den har et vingefang på ca 140 cm i kontrast til en dværgterne, der kun er ca. 50 cm. Vægtmæssigt går der 12 dværgternere til en rovterne!

Rovterneren har en stor global udbredelse, men er kun almindelig lokalt. I Europa yngler den langs den nordlige Botniske Bugt i Sverige og Finland med mindre kolonier i den sydlige del af Østersøen. Der er også spredte kolonier i Centralasien, Mellemøsten, Afrika, Australien, New Zealand og i Nordamerika.

Ifølge det seneste atlasprojekt (<https://dofbasen.dk/atlas/arter/06060/Rovterne>) er der 23 ynglepar i Danmark. Flest par er der i en lille, men stabil koloni på Saltholm i Øresund. Desuden har spredte par ynglet på småøer for eksempel i Smålandsfarvandet og nær Langeland og Ærø.

Vi har selv set rovterneren på ynglepladser i Tyrkiet og Bahrain. I Oman, hvor vi boede i mere end 30 år, var rovterneren en almindelig vintergæst og sommetider kunne den ses i hundredvis. Vi havde rig

som den fanger ved fra stor højde at dykke direkte ned i havet.

Igennem de sidste par år har vi jævnligt set rovterner i Sønderjylland, nemlig ved Vidå slusen ved Højer. Flyvende fugle har vi sommetider set allerede fra parkeringspladsen ved slusen, men ellers gå op på diget og kig tilbage på søen mod syd indenfor diget. Sommeren igennem er der næsten altid rovterner at finde mellem de mange rastende måger. Et teleskop vil være til stor hjælp her. Den 26. juli i år talte vi ikke mindre end 12 rovterner der.

lejlighed til at studere den grundigt og fotografere af hjertets lyst. Det er en imponerende fugl. Den har et massivt, farvestrålende rødt næb og en sort kalot og lader sig ikke let overse. Eller overhøre. Kaldet er et højt og hæst 'aark', der kan minde om fiskehejrens kald. Som mange andre terner lever den primært af fisk,

Announce

JANS NATURTURE

Med Jans Naturture er der uanede muligheder

Tag gerne kontakt for at arrangere en special tilrettelagt oplevelse

jansnatur.dk
mail@jansnatur.dk
28144464

Jan Ravnborg

TRANER I SØGÅRD MOSE

Foto: Jan Klinksgaard

MINE SOLSORTE

Af Klaus Bo Jensen

Jeg fodrer mine fugle året rundt på min altan, og de lærer mig hurtigt at kende !

De indfinder sig hver dag, og venter på mine fodringer. Kommer jeg ikke hurtig nok frem, bliver de utålmodige. De vimser omkring og søger nemme foderløsninger.

Hvert år oplever jeg, at de kommer tæt på mig. Specielt de kære solsorte. Jeg bor på 3. sal i Sønderborg downtown, og det er bare ingen hindring for fuglen. Hvert år oplever jeg, at hvis døren i stueetagen står åben, kommer der på et tids-

punkt en solsort indenfor i opgangen. Og inden vi ser os omkring, har den fundet op til øverste etage, hvor jeg bor. Der bliver den meget frustreret, og "over-skider" min trappeopgang. Så min indsats omkring trappevask, hænger en del sammen med solsortens ankomst !

Men jeg holder jo også min altandør åben – specielt om sommeren.

Alle fuglene er efterhånden tillidsfulde, og kender mig og mine "bevægelser". De ser mig lidt an på altanen, og hvis jeg ikke er for "bevægelig", accepterer de mig. Også solsorten.

Men solsorten er vist en "værre" opportunist. Den kratter rundt og samler "de fleste" frø i dens næb, inden den flyver ned til "afkommet" for at aflevere indsatsen. Og hvis der ikke er føde nok, må den vel søge lidt videre !

Det oplever jeg på årlig basis. Pludselig har jeg en solsort indenfor i min lejlighed.

Som hér fredag den 25/6-21. Solskin, og altandøren står lidt åben. Jeg sidder i stuen, og pludselig hører jeg lidt støj ved siden af sofaen i stuen. Det er sgu en solsort han på afveje. Den flyver op, og runderer i stuen, mens den lystigt "overskider" alt indbo. Jeg åbner et vindue for at få den ledt på vej, men

Solsort, han
Foto: Klaus Bo Jensen

den søger konsekvent hen imod alle de andre uåbnede vinduer.

Med lidt held får jeg den "gelejdet" ud i den mørke entre, der egentligt leder ud imod køkkenet og den halvåbne altandør i køkkenet. Men solsorten ønsker åbenbart bare at sætte sig tilrette i entreen.

Bevæbnet med et viskestykke, forsøger jeg at jage den ud i køkkenet til dens frihed, men det gider den ikke! Jeg nærmer mig, og den søger bare længere tilbage i entreen og tættere på indgangsdøren. Med list og snilde får jeg den alligevel "gelejdet" ud af den åbne altandør til dens frihed.

Jeg går så i gang med at tørre op efter "solsorte-skider" i stuen og entreen. Da jeg er tilbage i den mørke entre for at tørre op, får jeg et "chok" !

Da jeg er tæt på indgangsdøren sidder der "sgu" endnu en solsort han i entreen.

Altså hele 2 solsorte på afveje.

Denne får jeg så også "gelejdet" ud, men jeg er sgu ærlig talt meget overrasket. Én årlig solsort er OK, MEN 2 – og så på én gang !

Den sidste han bliver også efter lidt besvær ledt ud af lejligheden, og nu er der "solsortero". Herefter køres der lidt "lor-te-oprydning" og genskabning af lukkede rum.

Sådan er der så meget med "moder-natur".

FORMANDENS PIP

Af Kaj Abildgaard

Mange byer har der været klaget over måger. Den 7. aug. stod der i JV, at der jfr. Slesvigsk Parti var politisk enighed om at skyde måger i Sønderborg.

Nu er mågerne en art, som er fredet i Danmark, så det er bare ikke så ligetil.

Som havneby må man forvente og acceptere, at der vil findes måger.

Mange har stor glæde og fornøjelse ved at fodre mågerne.

Det er en sandsynlig grund til, at de, som så mange andre dyr, kan være nærgående, hvis de ser mad uden at få noget.

Specielt ved restaurationerne på havnen kunne jeg sagtens forestille mig, at det kunne være tilfældet. Her må man opfordre restauratørerne til at opsætte skilte med forbud mod fodring.

Kommunen kan søge om dispensation til regulering af måger. Forinden bør de dog klarlægge hvilke arter drejer det sig om? Hvor i byen findes problemet? Hvor yngler mågerne? Hvor fouragerer de? På hvilken måde er de generende?

Herfra bør kommunen lave en handleplan. Hvor vil man først sætte ind, og hvordan skal det gøres? Hvis man bekæmper mågerne planløst får man ikke løst problemet, men får blot jaget mågerne rundt til nye steder i byen.

Ellers er det snart ved at være tid at kikke efter efterårets rovfugletræk. Både vest og øst for Sønderskoven er der gode steder at stå. Kegnæs Drej kan også være godt.

*Stormmåge på taget ved Jørgensgård i Sønderborg
Foto: Henrik PM, OAS fotokonkurrence*

Sølvmåge
Foto: Esben, OAS fotokoncurrence

FOTOKONKURRENCE PÅ WWW.OASWEB.DK

HVEM FÅR SKUDT FLEST FUGLE?

Rigtig mange af vores medlemmer har godt fotoudstyr og får taget mange flotte fotos. Derfor lancerer vi i det nye år en ny konkurrence, som går ud på at se, hvem der får taget foto af flest arter fugle i Sønderjylland (indenfor DOF-Sdj.l.s område).

Per har på vores hjemmeside oprettet en liste, hvor vi kan følge slagets gang. Fremgangsmåden er så, at man sender sine fotos vedhæftet til fotos@berthing.dk Oplysning om art og gerne med dato og sted. Per vil så udfylde listen og fotografi-erne vil blive vist 2 steder. I en mappe med dit navn og yderligere i en mappe med artens nummer og navn. Billederne vil blive indlagt i datoorden med de nyeste først. Der vil kun være plads til et foto per art for hver fotograf.

Linket til Fotokoncurrence fotos og til Fotokoncurrence liste er her <http://oasweb.dk>.

Alle fotos skal være taget i 2021

TOP-14 i OAS fotokoncurrence

Fuglefotos 2021		Per	Henrik	Lars Peter	Svend Ove	Hans Erik	Henrik PM	Troels	Bjarne	Claus	Oliver	Kaj	Esben	Roland	Klaus Bo	Arter
I alt		190	180	177	117	115	76	73	71	66	65	64	52	33	1	213
Dato	27-08-21 21:38															
DOF	DK															

OPSLAGSTAVLEN

Due med stær
Foto Gunnar Andersen

Sommeren er ovre !

Mine mursejlere ankom 18/5-21 og de sidste 3 blev sidst set fra min altan i Sønderborg 22/8-21. Begge tidspunkter er en uge senere end ellers. Nu venter der desværre hele 9 måneder før ind mine venner ankommer igen.

God tur rundt i Afrika !
Kærlig hilsen Klaus

DANMARKS FUGLE GENNEM TO ÅRHUNDREDER

DOF SØNDERJYLLAND, TØNDER KOMMUNE
FOREDRAG / MØDER

ONSDAG 27. OKTOBER 2021 KL. 19:00

Hans Meltoft kommer og fortæller om udviklingen i den danske fuglebestand gennem 200 år. Foredraget foregår på den flotte marskgård – Klægagergård – på kanten af Ballum Marsken.

Der vil være en pause i foredraget, hvor DOF Sønderjylland er vært for kaffe og kage.

KONTAKT Jesper Leegaard, 25 65 86 90

TILMELDING TIL FOREDRAGET
sortstork@gmail.com

MØDESTED:
Klægager, Østerende 13,
6261 Bredebro

GÆT'N FUGL

Løsning på GÆT'N FUGL i Panurus nummer 2021-2:

Fuglekonge
Foto Klaus Bo Jensen

Fuglekongen lever udelukkende af animalsk føde som små insekter, især bladlus, samt af edderkopper. Føden tages på grantræernes nåle. Det er usædvanligt, at insektædende fugle også lever af insekter om vinteren på vore breddegrader. Det kan lade sig gøre, fordi bladlus har en frostvæske i kroppen, der gør det muligt for dem at overleve, hvor mange insekter overvintrer som æg eller pupper. Da bladlus er meget små, kræver det en voldsom fødesøgningsaktivitet i dagtimerne for de fugle, der overvintrer herhjemme. *Måske er det derfor den ser lidt knotten ud.*

GÆT'N FUGL er kun for sjov
Send ikke løsninger til OAS

GÆT'N NY FUGL

Sulten unge ved Lægan
Snapshot: Lars Peter Hansen

HAVENS FUGLELIV I JULI

Af Gunnar Andersen

Det er første uge i juli, og sommeren er på sit højeste, men fuglesangen er aftaget.

Solsortene synger stadig i det dejlige solskinsvejr med 23-24 grader. I en svalerede sidder 4 unger og venter på at få fjer nok til at kunne flyve fra reden. 5 vipstjerteunger i en rede op mod væggen i en benvedbusk er lige fløjet fra reden.

Vipstjerteunger
Foto: Gunnar Andersen

De var heldige, at kragerne ikke fandt dem, men et par dage senere lå den ene unge i carporten og var "gnasket" af en kat.

Kærsangeren fik unger på vingerne fra en rede i et vildt hjørne med buskroser og høje vilde blomster og tidsler. Jeg sad og betragtede dem i kikkerten, hvor de sad lavt og godt skjult og ventede på at blive fodret med små grønne orm. Dejlig oplevelse. En gulbug havde bygget en kunstfærdig rede i en rosenhæk i 1,80 m. højde og påbegyndt æglægning, men en dag lå reden tom nede på græsset, og grenene omkring reden var bøjet ned. Kragerne havde fundet reden. Jeg håbede, at Gulbugen kunne nå at begynde forfra. I to stærekasser er der unger, som kalder efter mad. Et nyt fænomen, førhen var alle stæreunger ude på en gang præ-

cis 1. juni. Ude over engen flyver der allerede stæreflokke, og de holder fest i kirsebærtræerne langs bækken og i hegnet på skråningen.

Det er store unger fra 1. juni. Der blev kun til to kirsebær til os to i år, men fuglene er glade og mætte.

Sangdroslen synger endnu.

Den første rede i en tæt cypres blev røvet af kragerne og lå tom på jorden. En dag havde kragerne selv modgang. En morgen lå der en næsten udvokset unge død under en 20 m. høj sølvgran, som er meget tæt i toppen, og ved siden af lå fjerene fra en anden, som var blevet spist. Måske har en mår været på spil eller ravnene, som altid holdet til her i området. Nogle dage fløj et tårnfalkepar kaldende rundt i nærheden af en ny kasse, som jeg hængte op i foråret, men det blev ikke til mere i år. Der blev høstet græs til hø og hurtig indfandt der sig en Glente som kredsede rundt. Man bliver så glad, når man ser denne elegante flyver. En Rørhøg, han, indfandt sig også hurtig, lige så elegant med sin sommerfugleflugt. Blihsønsene fik fem kyllinger i dammen ved bækken og haven. Et par dage efter var de flyttet ud i en åben sø i engen. Dagen efter så jeg havørnen jage dem og har ikke set dem siden. Det er ikke den rene idyl i fugleverdenen. En rødstjert holder til, men jeg har ikke opdaget, hvor den har eller har haft rede. En lille fugl, som jeg ikke fandt ud af, hvad det er for en, havde rede i en lille hyldebusk ca. en 80 cm. over jorden. Det var en halv succes med kun et tvillingpar.

Dompap

Foto: Gunnar Andersen

Der var god plads, så de sad i hver sin side og dukkede sig.

En spætmejse har bygget rede i en stærkasse og muret indgangshullet til, så det kun er halvt så stort, så den sidder lunt og godt "bag murene" med sine unger og henter solsikkekerner i fuglehuset. Jeg er begyndt at fodre med solsikkekerner hele sommeren, og har stor glæde af alle de småfugle (Bogfinker, Grønirisk, Sumpmejse, Blåmejse, Musvit, Spætmejse), som flyver frem og tilbage og næ-

sten er halv tamme. Et Dompap par er der hver dag, og de er også kommet med en stor unge. Dompappen sidder stille og roligt og piller kerner ud af skallerne. De fleste småfugle har travlt med at flyve bort med byttet.

Flagspætten er også en flittig gæst. En unge, rød på hovedet, er ret kras og jager alle Gråspurve og Skovspurve bort, inden den begynder at hakke kerner i et hul i hjørnet af fuglehuset, hvor kernen kan sættes fast.

På jorden under fuglehuset kommer den beskedne jernspurv og spiser krummer. En Ringdue indfinder sig også og rydder op. Så er der ikke noget til natten og rotterne. Et egeren var også på besøg nogle dage, den har vi dog ikke set længe. Et andepar går rundt og leder efter et godt redested tæt ved huset. Hidtil er alle reder blevet taget af ræv og mårhund, så det bliver til sensommer ællinger.

Sådan er der så meget at betragte og glæde sig over, selvom det er ærgerligt at se de mange reder, der bliver røvet, men det er naturen, og det skal vi ikke blande os i.

Ringdue på et ben, bemærk at den bruger vingen til at holde balancen

Foto: Gunnar Andersen

MILVUS MILVUS

Af Klaus Bo Jensen

Der er noget storladent over navnet – milvus milvus. Det dækker over den latinske betegnelse for rød glente. Denne elegante fugl, som vi kan observere fouragere langs landeveje over bakkede terræner på evig udkik efter føde.

Vi er ikke så forvente med denne art i det sønderjyske, men heldigvis er den alligevel blevet lidt mere synlig hernede hos os. Laver man en søgning i DOF-basen for 2020/2021 over arten optræder den faktisk nærmest overalt hernede – dog med koncentration over det østlige område af Sønderjylland. Det skyldes nok mest, at arten bliver observeret en del under forårs-/efterårstrækket af specielt svenske fugle. Arten forsvandt nærmest fra Danmark i starten af 1900-tallet pga. efterstræbelse mv. Først omkring 1970'erne kom arten tilbage fra svenske og tyske bestande. I dag har vi vel omkring 150 ynglepar med kerneområde omkring det midt-/østjyske, men det er stadig en relativ sjælden ynglefugl. Men det er faktisk i skærende kontrast til Sverige og specielt Skåne, hvor der i hele landet er små 2.000 ynglepar.

Vi kender alle synet af den elegante rovfugl med den flotte dragt og den dybt kløftede hale. Den svæver let hen over terrænet på let løftede og bukkede vinger, mens dens hale arbejder som et ror, hvor den styrer diverse udfald ned i terrænet

efter bytte. Den er nærmest altædende. Den tager små pattedyr op til kaninstørrelse, fugle op til kragestørrelse, fisk, padder og insekter m.v. Men den er også rigtig glad for ådsler, som en "naturens skraldemand".

Den ynder at yngle i småskove omkranset af åbne marker og bakkede områder. Gerne med noget vand i form af småsøer, åer mv. Parret, der gerne holder sammen livslangt, laver reder højt oppe i træerne eller overtager andre rovfugle/kragereder, og de vender gerne tilbage til samme område/træ hvert år efter vintertrækket til Middelhavsområdet.

I de senere år har man faktisk kunne observere, at rigtig mange glenter (svenske?) optræder på vinterovernatningspladser i Danmark i stedet for at tage den lange trækroute. Særligt omkring Midtjylland, Djurs og på Sjælland. Her kan op til 25 – 100 røde glenter samles på de samme områder til natterest. Jeg har selv observeret det i området omkring Skandinavisk Dyrepark på Djurs. Et imponerende syn.

Tilbage til det sønderjyske.

For år tilbage så jeg flere røde glenter især omkring motorvejsstrækningen Kliplev – Haderslev. Man kunne af og til se dem fouragere langs motorvejen, men de

Annonce

bleshøyt optik

E T A B L E R E T I 1 8 8 7

Rød Glente
Foto: Hanne og Jens Eriksen

seneste år synes jeg, at de er forsvundet igen.

Men især omkring Tralskov/Kiding Tykke på motorvejen Sønderborg – Kliplev har jeg af og til haft held med fuglen. Det er også et perfekt område med småskov og masser af bløde bakker og åbent agerland. Jeg har prøvet at gå ture i de to skove for evt. at finde rederne, men har ikke haft held med det. Men det er alligevel her, at jeg har haft mine fleste observationer fra motorvejen.

Min gode fugleven Chr. Haugaard, der bor tæt ved Felstedskov og Syvmandsskoven har fortalt mig, at den røde glente ynglede dér i 2020. Jeg var selv derude på en stille fugletur, og fandt reden. Superfedt. Men i efteråret blev der fældet en hel del store træer omkring rede træet, der herefter stod nærmest nøgent! Det har resulteret i, at fuglene ikke har ynglet der i år!

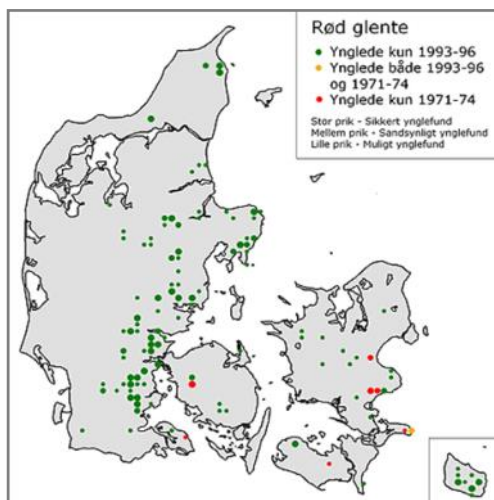
Til gengæld har jeg en klar fornemmelse af, at fuglene er flyttet over i Hostrup skov, idet Christian har haft flere observationer vest for skoven i retning af denne skov.

Og Christopher Seaton, Felsted har fundet en succesfuld rede i Bolderslev skov tæt på motorvejen. Da skoven er en rigtig svær tilgængelig naturskov med sumpede forhold overalt, er den heldigvis godt be-

skyttet for besøg. Men vi burde da kunne se den fouragere langs den sønderjyske motorvej.

Men ellers kan jeg opfordre jer til at kikke efter efterårstrækket med de røde glenter her fra medio august til primo november fra de kendte steder på Als i lige linje fra Høgebjerg over Torup made og ned til Sønderskoven ved Hjort Lorenzens vej og langs Als' sydkyster og også ved f.eks. Kragesand på Broagerland.

God glentejagt!

AT HJÆLPE TIL PÅ EN FUGLESTATION

Af Oliver Laursen

Den 20-07-2021 skulle jeg være på Blåvand fuglestation i 8 dage. det besluttede jeg at prøve det fordi jeg jo havde sommerferie, og så tænkte jeg at stationen godt kunne bruge en hånd til at tælle vadefugle og terner

Jeg havde som opgave at tælle ALLE de terner som kom forbi blåvandshuk, og det er faktisk lidt svært at skelne fjordterner fra havterner, men efter de første par dage blev det nemmere at skelne dem fra hinanden.

Man talte alle de trækkende fugle i 3 timer med 30 minutters intervaller dvs at efter hvert 30 minut skulle man skrive ned de fugle der kom, og så talte man forfra.

Lidt tid til egen "birding"

Når man var færdig med at tælle der om morgen, så havde man fri, og man kunne gøre hvad man ville. Jeg gik jo selvfølgelig ud og så på fugle! Når man er ude i noget af den flotteste natur der findes i dk, så kan man ikke sige fra.

Mine ture gik langs mosen, som ligger inde på heden der yngler der 5 par rødrygget tornskader, sortstrubet bynkefugl, og hedelærker. Det er virkelig

dejligt at se at sådanne nogle truet arter trives der. MEN det er jo Blåvand, så det betød jo at jeg kunne få mig nogle nye arter på kontoen.

Jeg gik min egen tur langs stranden, og det så jeg at der gik nogle ryler, og imellem dem... gik der sgu en dværgryle!

Det er en art som har været svær for mig at få på min liste fordi de ellers er ved vadehavet, som ligger ret langt væk fra hvor jeg bor.

*En unge af rødrygget tornskade.
Foto Oliver Laursen*

*Dværgryle, se de to striber på ryggen
Foto: Oliver Laursen*

Mosen

I mosen var der mange rødrygget tornskader, og der var så mange at da jeg bare gik tilbage fra da jeg havde handlet ind, så inde i nogens have sad der en.

Deres unger sad også rundt i mosen, og de var da godt nok søde.

*En gammel hun rødrygget tornskade. Grunden til at den ser så pjusket ud, er fordi den har unger, som den skal fodre, og den har dermed ikke tid til at passe på sin fjerdragt, men den fejler ikke noget
Foto: Oliver Laursen*

Ringmærkning

Jeg skulle ikke ringmærke fordi det er jeg ikke uddannet til endnu. Men jeg var med på den sidste dag hvor de viste en del fugle frem.

Den måde man ringmærker på, er at man sætter nogle specialiseret net op, som ikke skader fuglene. Fuglene kan ikke se nettene dermed flyver de ind i nettene, og så falder de ned i en lomme, så kommer ringmærkerne og tager dem forsigtigt ud, og ned i en stof-pose.

Så går de ned til stationen hvor ringene ligger, og sætter ringene på efter de har set om det er en unge eller voksen (Det er lidt mere kompliceret, men jeg holder det simpelt.) Bagefter slipper de fuglen fri.

En KÆMPE overraskelse!

Da vi sad der på morgenobsen, fik vi en besked om at ringmærkerne måske havde fanget en nordsanger... Og den er altså virkelig sjælden. Den kommer fra Sibirien.

Den er kun set 8 gange i Danmark, så kan man forstå at man bliver glad, når man ser sådan en.

*Nordsangeren efter ringmærkning
Foto: Oliver Laursen*

OAS AKTIVITETER 2021

September - december

OLDENOR, BUNDSØ OG MJELS SØ.

Lørdag d. 18. sept. kl. 9:00 – kl.12:00.

Med den nye Bundsø har vi fået endnu et godt fuglested på Nordals.

Der er masser af fugle. Vi vil besøge alle 3 søer, som hver for sig har en del arter.

Mødested: P-pladsen ved pumpehuset ved Mjels Sø.

Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 42 72 04 40.

SØNDERSKOVEN, SØNDERBORG.

Søndag d. 26. sept. mellem kl.10 - 14.

Vi kikker efter træsk. I kan komme og gå, som I har lyst.

Hvis vejret arter sig, kan der komme rigtig mange rovfugle i ugerne fremover.

Begyndende med hvepsevåger, falke og høge.

Mødested: øst enden af Hjort Lorenzens Vej

Turleder: Klaus Bo Jensen. Mobil 50 94 33 63.

FUGLETRÆK VED KRAGESAND.

Søndag den 3. okt. kl. 7:30 - 11:00

Vi stiller os ved P-pladsen ved Kragesand på sydspidsen af Broagerland, og håber,

der er gang i fugletrækket. Vi holder øjne og ører åbne for småfugletrækket over land

og holder også øje med fjorden, hvor bl. a. ænder og gæs kan være på vej mod vest.

Med lidt held kan der også komme en lom eller en kjo ve forbi. Man kan komme og

gå, som man har lyst til mellem kl.7:30 og 11.

Turleder: Gert Fahlberg. Tlf. 26 31 10 13.

KEGNÆS.

Søndag d. 24. okt. kl.10:00 - kl.12:30.

Vi ser på, hvad der er ved Hjortholm enge og Hartsø samt havet syd for Kegsnæs

Mødested: P-pladsen ved nordenden af Drejet ved Drejby camping.

Turleder: Viggo Petersen. Tlf. 51 35 13 73.

BUSTUR TIL MARSKEN FOR AT SE PÅ GÆS MM.

Lørdag d. 6. nov. kl. 8:15 - kl.16:00.

Store flokke af gæs samles og finder deres føde inden trækket går videre.

Også en del rovfugle plejer at finde vej til "Spisekammeret".

Af hensyn til kørsel skal vi have bindende tilmelding senest 30/10. **Turens pris**

kr.150 pr. deltager og er **kun for OAS-medlemmer**. Mødested: Kirketorvet, Sønderborg. Evt. opsamling?

Turleder: Orla Jessen. Tlf. 23 20 13 43. Arr.: OAS

FORMIDDAGSTUR TIL GRÅSTEN SØERNE.

Torsdag d. 11. nov. kl. 9:00 - kl. 11:30.

Normalt ses ret mange arter, nogle i hundredvis.

Mødested: P-pladsen ved Slotshaven.

Turleder: Lars P. Hansen. Tlf. 40 87 62 44.

KELSTRUP PLANTAGE.

Søndag d. 14. nov. kl. 10:00 - kl. 12:30

Vi efterstræber skovens karakterfugle som sortspætte og huldue.

Og måske er grøn- og gråsiskenær ankommet sammen med korsnæb.

Mødested: U-formet P-plads ved Stokkebrovej ca. 1,5 km. imod Ø for Holdbi Kro.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63.

FORMIDDAGSTUR TIL SANDBJERG MØLLESØ.

Søndag d. 21. nov. kl. 9:00 - kl. 11:30.

Vi ser ofte isfuglen, men søen er ellers tilholdssted for mange andefugle.

Mødested: Ved slottets parkeringsplads.

Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 42 72 04 40. .

KRUSÅ MØLLESØ.

Søndag d. 5. dec. kl. 10:00 - 12:00

Arter som hvidøjet and, rørdrum, lille skallesluger samt flere spættearter er set tidligere.

Mødested ved forsamlingshusets P-plads.

Turleder: Lars P. Hansen. Tlf. 40 87 62 44.

KVÆRS PLANTAGE.

Søndag d. 12. dec. kl. 10:00 - kl. 12:30.

Variert biotop skov, hvor alle mejserne optræder såsom sort-, top-, sump- og fyrre-mejse. Ibland så vinterens gæste-fugle, så har du en interessant fugletur.

Da der er årets sidste tur, vil vi om muligt servere gløgg og æbleskiver ved turens slutning

Mødested: "P-plads" ved skovens NØ-ende på Kværs/Søgård vejen.

Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63.

Announce

SIB®

BYGGERI

www.sib.dk

**Din professionelle
byggepartner**

PANURUS

Udgives af:

Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS).

Oplag: 240 eksemplarer.

Tryk: A. Søe-Knudsen, Stoholm
ISSN0904-5619

PANURUS er et medlemsblad for Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (OAS). Bladet udkommer som udgangspunkt med 4 årlige numre.

Synspunkter, der kommer til udtryk i artikler m.m., dækker ikke nødvendigvis foreningernes holdninger. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Bladets formål er bl.a.:

- at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser.
- at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse.
- at være til gensidig inspiration.
- at formidle ornitologisk viden om primært den sønderjyske fuglefauna.

Redaktion

Viggo Petersen

Kongshoved 5

Kegnæs

6470 Sydals

5135 1373

petersenviggo@gmail.com

PRODUKTIONSPLAN FOR 2021

- Deadline for nr. 1 er 15. februar
- Deadline for nr. 2 er 15. maj
- Deadline for nr. 3 er 15. august
- **Deadline for nr. 4 er 15. november**

Artikler sendes som vedhæftet Word-fil.

Billeder og illustrationer sendes som jpg-fil/jpeg-fil eller som papirfoto /tegning til scanning (ønsker du sidstnævnte retur, bedes du notere det). Send helst ikke pdf-filer, da disse ikke umiddelbart kan redigeres.

Besøg også
www.oasweb.dk
med ture, fotos
og blog.
Her finder du også
tidligere numre af PANURUS

Med 225 modtagere (heraf flere ægtepar) har PANURUS en pæn læserskare. Bladets indhold bygger på artikler og billeder, der genspejler medlemmernes oplevelser. **Vi modtager derfor gerne artikler/billeder fra dig. Disse vil blive bragt med minimal redigering.**

Redaktionen opbygger et billedarkiv om Sønderjyllands natur og fugleliv. Til dette arkiv modtager vi gerne billeder fra medlemmer fra hele landsdelen. Alle skarpe billeder har interesse og kan sendes til redaktionen. Angiv venligst oplysninger om billedet (hvem, hvad, hvor, hvornår).

Ved gengivelse i PANURUS vil fotografen altid blive krediteret.

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

MacNab.eu

Nørrekobbel 7 6400 Sønderborg Tlf. 74 43 16 46

STØT VORE ANNONCØRER - DE STØTTER OS

ORNITOLOGISK FORENING FOR ALS OG SUNDEVED

Formand: Kaj Abildgaard

Johan Skjoldborgs Vej 3
6400 Sønderborg.

Tlf.: 3020 8456

mail: kajabildgaard@stofanet.dk

www.oasweb.dk

Kontingent: kr.150,00
indsættes på 1551 - 9104429

Adresseændringer, opsigelse af medlemskab m.m. sendes til formanden

AFSENDER: **Viggo Petersen, Kongshoved 5, 6470 Sydals**

